

คำอธิบายบทบาทของสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) ในระบบนิเวศ (ecosystem)

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) มีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง (Promoter of Change) ด้านการยกระดับกระบวนการยุติธรรม และเชื่อมโยงหลักนิติธรรมกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย อาเซียน และระดับสากล โดยมีกลไกของการขับเคลื่อนการดำเนินงานในการเชื่อมแนวทางปฏิบัติภายในประเทศให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติและบรรทัดฐานระหว่างประเทศและสหประชาชาติด้านการป้องกันอาชญากรรม ความยุติธรรมทางอาญา และหลักนิติธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างความยุติธรรมที่เท่าเทียมกันในสังคมเพื่อเป็นพื้นฐานสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ได้กำหนดเป้าหมายของการมีอยู่ในสถานะของการเป็นองค์การมหาชน ใน 2 เป้าหมายหลัก ได้แก่ 1) ระดับความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มเป้าหมาย 2) อัตราการกระทำผิดซ้ำของกลุ่มเป้าหมายลดลง เป้าหมายการมีอยู่นี้จะสนับสนุนต่อเป้าหมายสูงสุด ซึ่งนำไปสู่ผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ อันได้แก่ 1) กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ 2) บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เป็นกลางและเที่ยงธรรม 3) กฎหมายเป็นธรรมและทันสมัย 4) ประชาชนเข้าถึงและได้รับความเป็นธรรม 5) ลดจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำ 6) ลดจำนวนกลุ่มเสี่ยงที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามภารกิจและหน้าที่ที่สำคัญ คือการส่งเสริมให้เกิดการอนุวัติ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” หรือข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (UN Bangkok Rules) รวมถึงส่งเสริมมาตรฐานสหประชาชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านเด็กและสตรีในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังทำหน้าที่ขับเคลื่อนประเด็นสำคัญต่าง ๆ ในเวทีระหว่างประเทศ เช่น หลักนิติธรรม การพัฒนา สิทธิมนุษยชน สันติภาพ และความมั่นคง

จากเป้าหมายของการมีอยู่ของสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย สู่การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมาย กลไกที่สำคัญหลัก คือ ระบบนิเวศของระบบยุติธรรมประเทศไทย ซึ่งองค์ประกอบหลักที่สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย จะต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องนั้นได้เริ่มตั้งแต่มุ่งเน้นการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ความเข้าใจก่อนที่จะเกิดการกระทำความผิด ซึ่งการกระทำความผิดอาจเกิดได้จากปัจจัยปัญหาทั้งทางด้านสังคม ปัญหาสาธารณสุข รวมถึงปัญหาทางอาชญากรรม รูปแบบใหม่ที่กำลังเกิดในปัจจุบันหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต ในระหว่างกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมากและกระบวนการทางด้านสิทธิมนุษยชนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้ที่ก้าวเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม หลังกระบวนการยุติธรรม จะเป็นกลไกของการสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อให้ผู้กระทำความผิดให้มีความพร้อม การสร้างโอกาสเพื่อการกลับคืนสู่สังคมและอยู่รอดได้ต่อไป รวมถึงการ ป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดนั้น กลับเข้าสู่วงจรการกระทำผิดซ้ำ

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้มีบทบาทหลักในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในมิติของการศึกษาวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยผ่านการนำมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องมาผลักดัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ข้อกำหนดกรุงเทพ” หรือข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (UN Bangkok Rules) อีกทั้งการขับเคลื่อนงานโดยการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนในกระบวนการยุติธรรม ทั้งการพัฒนาข้อมูลและองค์ความรู้ มาตรฐานสากล การสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งนี้ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ยังได้มีการเชื่อมโยงให้เกิดการมีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการ การผลักดันให้เกิดการกระตุ้นเพื่อสร้างความตระหนักรู้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติในระดับประเทศและในภูมิภาคอาเซียน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถยกระดับการทำงานด้านการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

นอกเหนือจากบทบาทภารกิจที่สำคัญ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย ยังเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในเวทีระดับนานาชาติ เพื่อยกระดับกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันอาชญากรรมความยุติธรรมทางอาญา (UN Crime Programme) ซึ่งการมีบทบาทนี้ ได้ส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ (5) รวมถึงการทำงานด้านการพัฒนาการศึกษา วิจัย ฝึกอบรม และเข้าร่วมการประชุมสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีความสนใจร่วมกัน เพื่อสร้างการยอมรับในฐานะหน่วยงานที่มีศักยภาพด้านการป้องกันอาชญากรรม การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา การส่งเสริมหลักนิติธรรมสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

